

Az élő tudás: amit átadni kell és érdemes

Halmai Zsuzsa

1. A védikus írások meghatározása a tudásról – a tudás fajtái

A védikus irodalomban megfogalmazott tudás elsődleges célja, hogy ismereteket adjon át a világ eredetéről, felépítéséről és működéséről, valamint arról, hogy mi emberek honnét származunk, mi a létezésünk értelme, és hogy mi a kapcsolatunk a végső forrással, Istennel. E cél elérése érdekében egy nagyon szemléletes és minden tudományterületen használható módszert ajánlanak a szentírások, mégpedig a *sambandha-abhidheya-prayojana* elvének¹ alkalmazását.

Ezen elv szerint a tudás átadása során első lépésként mindig érdemes meghatározni a befogadó viszonyát, illetve kapcsolatát a tudás tárgyával és céljával, amelyhez hozzátartozik az is, hogy az adott tudományterület alapvető ismereteit, legfontosabb fogalmait is definiáljuk (*sambandha*). Következő lépésként

világos és egyértelmű módon kell meghatározni magát a célt (*prayojana*), vagyis azt az eredményt, amelyet a folyamat végén el szeretnénk érni. Végezetül a cél elérésének módszerét kell megfogalmazni, vagyis azt a cselekvési formát szükséges definiálni, ahogyan el kívánjuk érni a vágyott célt (*abhidheya*). Amennyiben követjük ezt az elvet, akkor lehetőségünk nyílik nem csupán a tudás, hanem a tudás gyakorlati alkalmazásához szükséges képességek legtökéletesebb módon történő átadására is.

1.1. Az átadandó tudás

A védikus irodalom kétféle oktatási rendszerről ír.² Az egyik a magasabb rendű *parā-vidyā*, amely a transzcendentális tudással foglalkozik, és amelyen keresztül az ember megértheti a Brahmant, vagyis az Abszolút Igazságot. Emellett a lelki önazonosságról és a szellemi lélekről, valamint a lelki életről és a lelki világról szóló irodalmi műveket is ebbe a kategóriába sorolhatjuk. A védikus írások az egyik legfontosabb *vaiṣṇava* szentírást, a *Śrīmad-Bhāgavatamot* szintén *parā-vidyā*-nak fogadják el, amely transzcendentális tudást ad át, ezen belül is részletesen tárgyalja az Istenség Legfelsőbb Személyisége, a Śrī Kṛṣṇa iránti odaadó szolgálatot.

A másik rendszer egy alacsonyabb rendű tudással, azaz az *aparā-vidyāval* foglalkozik, mely az anyagi világot, illetve ennek különféle aspektusait tárgyalja. Azok a személyek, akik a felszabadulásra (*mukti* vagy *mokṣa*) törekszenek, eset-

¹ *Caitanya-caritāmṛta* [továbbiakban: Cc.] Ādi-līlā 7.106 magyarázat.

² *Muṇḍaka-upaniṣad* 1.1.4–5, idézi Cc. Madhya-līlā 19.17 magyarázat.

leg a vallás (*dharma*), az érzékkielégítés (*kāma*) vagy az anyagi gyarapodás (*artha*) a céljuk, elsősorban az ilyen típusú írásokat tanulmányozzák. Fontos hangsúlyozni, hogy az *aparā-vidyā* kifejezést arra az anyagi tudásra vonatkoztatják a szentírások, amely bár anyagi ismereteket tartalmaz, mégis kapcsolatban áll Istennel – ha azonban ez a kapcsolat megszakad, akkor az *aparā-vidyā* *avidyāvá*, azaz tudatlansággá válik.³

Védikus szempontból a modern tudomány különböző tudományterületei is – mint például a természet- és társadalomtudományok, a bölcsészeti és hittudományok, vagy az orvostudomány és a művészetek – szintén az *aparā-vidyā* csoportba tartoznak, ha az innen származó tudás a *parā-vidyā*, vagyis a transzcendentális tudás megértését szolgálja. Ugyanakkor napjaink modern társadalmában Istent és az Ő szolgálatát – mint az élet legmagasabb rendű célját – szem elől tévesztettük. Ennek következtében az egyes tudományterületekre a túlzott mértékű specifikáció a jellemző, a tudásszerzés folyamata pedig a legtöbb esetben öncélúvá vált, így végső soron az *aparā-vidyā* – mivel elvesztette a kapcsolatát Istennel – tudatlansággá (*avidyā*) alakult.

Ha most visszagondolunk a tudás átadásának folyamatában alkalmazott *sambandha-abhidheya-prajojana* elvre, akkor ebben az esetben láthatjuk, hogy a *vaiṣṇava* szentírások tanulmányozásának célja nem más, mint a Legfelsőbb Személy, Śrī Kṛṣṇa megértése. Ezen elv alkalmazása során tehát elsőként fontos,

hogy megértsük a Kṛṣṇával való kapcsolatunkat, a Vele való viszonyunkat (*sambandha*), majd e tudás birtokában a kapcsolatnak megfelelően cselekedjünk (*abhidheya*), végezetül pedig elérjük a legmagasabb rendű, végső célt (*prajojana*),⁴ vagyis a tiszta istenszeretetet (*prema*).⁵ A lelki tudás tehát egy olyan nélkülözhetetlen alapra utal, amely összeköttetést jelent az eszköz (vagyis az odaadó szolgálat) és a cél (azaz Isten, Śrī Kṛṣṇa) elérése között.

1.2. Tudományágak a védikus irodalomban

A védikus tudomány tizennégy ága⁶ tartalmazza mindazt az ismeretanyagot, amely egyrészt meghatározza a hinduizmus eszmerendszerét, annak elméleti és gyakorlati aspektusait,⁷ másrészt szűkebb értelemben véve jelöli azt a transzcendentális tudást, amellyel eljuthatunk a Legfelsőbb Úrhoz, Istenhez.⁸

Ezt a hatalmas bölcsességet kezdetben hallás útján adta át a lelki tanítómester (*guru*) a tanítványának, később azonban az értelem és az emlékezet degradálódása miatt ezeket az ismereteket írásban is rögzítették.⁹ A hiteles forrásból származó tökéletes tudást olyan személyek adják át, akikre egyáltalán nem jellemző a feltételekhez kötött élőlények négyféle hi-

³ Pani 2007: 246.

⁴ *Śrīmad-Bhāgavatam* [továbbiakban: *Bhāg.*] 10.8.45 magyarázat.

⁵ A tiszta istenszeretetről mint végső célról részletes leírást olvashatunk például a *Śrī Caitanya-caritāmṛtan* (Madhya-līlā 9.254–277.).

⁶ *Viṣṇu-purāṇa* 3.6.28–29.

⁷ Gaura Kṛṣṇa – Mañjarī 2017: 3.

⁸ *Bhāg.* 2.5.15 magyarázat.

⁹ Bhaktivedanta Swami Prabhupāda 1997: 51.

ányossága, vagyis akik mentesek a tökéletlen érzékektől, valamint a hajlamtól a csalásra, a hibázásra és az illúzióban való elmerülésre.¹⁰

A vallási hagyományok szerint a védikus tudást tartalmazó irodalom elsősorban a négy *Védát* (a *Rg-*, a *Yajur-*, a *Sāma-* és az *Atharva-vedát*) jelenti, mivel a Legfelsőbb Úr nyilatkoztatta ki mindezeket még a világ teremtésének kezdetén egy transzcendentális hang formájában. A *Védák* tartalmazzák a védikus tudás alapját: általánosságban véve a Legfelsőbb Abszolút Igazságot (vagyis Istent), az anyagi világ teremtésének folyamatát, valamint az élőlényeket mutatják be.¹¹

Mindemellett a védikus irodalomhoz sorolhatjuk mindazon szövegeket is, amelyek összhangban állnak a négy *Véda* végkövetkeztetéseivel – a tradicionális felosztás ezen a *vedāṅga* és az *upāṅga* két tudáscsoportját érti.¹² A *vedāṅgá*hoz tartozó szövegek olyan alapfogalmakat tartalmaznak, amelyek nélkül nem lehet megfelelő módon megérteni a *Védákat*. A hat tudáscsoport közül az első négy, vagyis a hangtan vagy fonetika (*śikṣā*), a versmérték (*candah*), a nyelvtan (*vyākaraṇa*), valamint a szókincs, etimológia (*nirukta*) a *Védák* nyelvét, azaz a szanszkrit nyelvet mutatják be, melyek ismerete elengedhetetlen a szent szövegek pontos olvasásához és hangos ismétléséhez, valamint a *Védákban* megfogalmazott filozófia helyes megértéséhez. A rítusok és szertartások (*kalpa*), valamint az időről szóló

tudomány (*jyotiṣa*), mint például a matematika, a csillagászat és az asztrológia a különféle rituálék, áldozatok alkalmazásához nyújtanak segítséget, a megfelelő körülmények kiválasztásában játszanak fontos szerepet. Az *upāṅga* csoportjába tartozó írások elsősorban a védikus tudomány gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit mutatják be a filozófia, a történelem, a társadalom- és politikatudomány, a törvénykezés és a logika területein belül.

2. A tudás aktualizálása a Bhaktivedanta Hittudományi Főiskolán

A nyugati tudományos gondolkodás egyik – témánk szempontjából releváns – megközelítése szerint a tudást leginkább olyan pszichikus képződmények rendszerének írják le, amely a kognitív (megismerő) folyamatok, azaz a tanulás eredményeként, valamint készségek, tapasztalatok formájában jelenik meg a tudatban.¹³

E meghatározás szerint a tudásnak két összetevője¹⁴ van: a képesség jellegű, valamint az ismeret jellegű tudás. A képesség jellegű tudást a cselekvésekkel, a különböző tevékenységek végzésével szerezzük meg, és erre a tudásra a „tudni, hogy hogyan” megközelítés a jellemző. Ez esetben az ismereteknek a gyakorlatban történő alkalmazásáról, a cselekvések, tevékenységek konkrét kivitelezéséről van szó. Ezzel szemben az ismeret jellegű tudás a kognitív folyamatok, vagyis a tanulás révén jön létre, amelyet a „tudni, hogy mit” jellemez. A tudás ezen részébe tények

¹⁰ Cc. Madhya-līlā 6.135 magyarázat.

¹¹ Gaura Kṛṣṇa – Mañjarī 2017: 3.

¹² Uo: 6, 89.

¹³ http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/kezek/02_terv_ert/222a_tuds_fogalma_tpusai.html#

¹⁴ Lappints 2002: 56–57.

és adatok, valamint különböző fogalmak és leírások tartoznak.

A Bhaktivedanta Hittudományi Főiskola mint a hindu *vaiṣṇava* filozófia oktatási intézménye elsődlegesen az emberiség egyik legősibb filozófiájának és kultúrájának széleskörű megismertetését, valamint a *vaiṣṇava* filozófia és jogatudomány szakembereinek képzését tűzte ki céljául. Ennek elérése érdekében olyan elméleti (tehát ismeret jellegű) és gyakorlati (azaz képesség jellegű) tantárgyak oktatását tartjuk fontosnak a Főiskolán, amelyek nemcsak a lelki élet és a *gauḍīya-vaiṣṇava* vallásgyakorlat filozófiai aspektusával ismertetik meg a hallgatókat, hanem a mindennapokban is alkalmazható tudást kínálnak, valamint ennek a gyakorlati tudásnak az elsajátításához szükséges módszerekkel is megismertetik az itt tanuló diákokat. Mindezek fényében érdemes röviden – és a teljesség igénye nélkül – áttekinteni azokat a főbb tantárgyakat, amelyek tanulmányozása során a hallgatók képessé válhatnak az elméleti tudás gyakorlati alkalmazásának elsajátítására.

2.1. A Főiskolán oktatott elméleti tárgyak

Mivel a legfontosabb *gauḍīya-vaiṣṇava* szentírások szanszkrit nyelven íródtak, ezért a tudás átadása során nagy hangsúlyt fektetünk ennek a nyelvnek a megismertetésére és tanítására. A tárgy egyik hosszabb távú célja, hogy a nyelvtan megértése és elsajátítása után a tanulók képesek legyenek a szentírások (elsősorban a *Bhagavad-gītā*) szövegeinek eredeti nyelven való olvasására, ezért vaisnava teológia BA és MA szakon a hallgatók

több féléven keresztül tanulmányozzák a szanszkrit nyelvet.

Ahogy azt a Krisna-tudat Nemzetközi Közösségének alapító lelki tanítómestere, A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda megfogalmazta, a *Bhagavad-gītā* a védikus tudás lényegét jelenti, éppen ezért hallgatóink több féléven keresztül olvasják és vizsgálják ezt a szentírást. A benne megfogalmazott versek célja, hogy kiszabadítsák az emberiséget az anyagi létezés tudatlanságából, valamint hogy felújítsák örök hivatásunkat (*sanātana-dharmāṅkat*), vagyis a Legfelsőbb Személy, Kṛṣṇa iránti tiszta odaadó szolgálatunkat. Mivel a *Śrīmad-Bhāgavatam* a *bhakti-yogának*, vagyis a Legfelsőbb Úrnak végzett tiszta odaadó szolgálatnak a leírását tartalmazza, ezért e szentírás mélyreható vizsgálata és értelmezése a teológiai alapképzés során szintén kiemelt fontossággal bír.

A *Bhagavad-gītā* tanulmányozásához szervesen hozzátartozik a *Mahābhārata* című eposz megismerése is, mely a hindu kultúra egyik meghatározó története, és amelynek vizsgálata során a mai kor embere – és így természetesen a hallgatók is – megismerhetik a napjainkban alkalmazható védikus bölcsességeket és erkölcsi tanulságokat. A *Mahābhārata* a *Bhagavad-gītā* filozófiáját mutatja be gyakorlati módon, segítve ezáltal a filozófia és a védikus kultúra minél mélyebb megértését.

A jogapszichológia kurzus célja, hogy a hallgatók megértsék az emberi tudat és személyiség felépítését és működését, ezáltal pedig az önmegismerés és az önmegvalósítás fontosságát. Az elsajátított

képességek birtokában elkerülhetővé válnak a lelki élet szempontjából kedvezőtlen külső és belső tényezők hatásai, illetve a mindennapok során felmerülő problémák kezelése is könnyebbé válhat. Mindezek mellett a Főiskolán megszerzett tudás és elsajátított készségek természetesen a másoknak nyújtott segítségben is megnyilvánulhatnak.

Reményeink szerint a hallgatók már az elméleti képzés során is szociálisan érzékenyebbé válnak embertársaik és a világ felé, fejlődik bennük az egymás iránti empátia és tolerancia készsége, valamint a társakkal való együttműködésre való hajlam, s mindez a tudás a gyakorlati képzés során még tovább mélyül.

2.2. Példák a tudás konkrét gyakorlati alkalmazásaira

A Főiskola elméleti tárgyai mellett a gyakorlati képzésre is nagy hangsúlyt fektet. Az *āyurvedikus* diététika célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek az ősi indiai orvostudomány, az *āyurveda* tanításain alapuló, lakto-vegetáriánus indiai konyhaművészet gyakorlati alapjaival, valamint a főzés során használt alapanyagok és konyhatechnikai eljárások napjainkban is elérhető, alkalmazható alternatíváival.

Az első év végén Krisna-völgyben megrendezésre kerülő szakmai gyakorlat célja, hogy a hallgatók közvetlen tapasztalatot szerezzenek a *vaiṣṇavizmus* gyakorlatáról, megismerjék egy élő *vaiṣṇava* közösség mindennapjait, elsajátítsák a környezettudatos gondolkodást és az ökogazdálkodás alapjait. A második év végén szervezett szakmai gyakorlatok több célt szolgálnak. A vaisnava jógamester szakos hall-

gatók egyrészt intenzíven gyakorolják a tanév során elsajátított *yoga-āsanák* és légzőgyakorlatok helyes kivitelezését, másrészt megtanulják egy jógatábor összeállításának, megszervezésének és levezetésének módját. A vaisnava teológia szakos hallgatók számára a cél, hogy megismerjék a szent helyre látogatás módját és filozófiai hátterét, valamint hogy elmélyedjenek az odaadó szolgálat – mint például a szertartásokon való részvétel, az éneklés vagy a filozófiai előadások hallgatásának – különböző gyakorlataiban.

A védikus bölcsesség gyakorlati alkalmazásának célja tehát az, hogy bemutassuk a hallgatóknak, hogyan válhatnak a mindennapi tevékenységeink is odaadó szolgálattá, hiszen a legtöbb tett lehet az, ha összekapcsoljuk a Legfelsőbb Személlyel, Śrī Kṛṣṇával, ha érte tesszük, ha az Ő elégedettségének az elérése áll a középpontban, vagyis ha – az énközpontúságot, és ezzel együtt a mohóságot, az irigységet és a büszkeséget félretéve – nem vágyunk önző módon a tetteink eredményeire, valamint a *vaiṣṇava* etikettnek megfelelő módon tesszük azt.

2.3. Az ősi bölcsesség elsajátítása

Az eddigiek során szó volt a tudás jellemzőiről, meghatározásairól (*sambandha*), valamint ezen belül a transzcendentális tudás céljáról (*prayojana*). Ezek után érdemes közelebbről is újra megvizsgálni az eszközt (*abhidheya*), mellyel elérhetjük az emberi élet végső célját. A *vaiṣṇava* szentírások szerint a valódi lelki tudást az odaadó szolgálaton keresztül (*bhakti-śruti-grhīṭayā*), azaz a *bhakti-yoga* gyakorlása által érhetjük el, vagyis ha felébresztjük

az Isten iránti szunnyadó szeretetünket.¹⁵ Amikor az Isten-, vagy Kṛṣṇa-tudat felébred az élőlényben, akkor megszabadul az anyagi gyarapodás iránti vágytól és a szintén anyagi élvezet érdekében végzett cselekedetektől. Ennek köszönhetően az ember már nem vágyik arra a küzdelemre sem, amellyel megpróbálja kielégíteni az érzékszerveit, azokat az érzékeket, amelyek mindig újabb és újabb anyagi élvezetek irányába hajtják őt, és amelyek végül újabb és újabb csalódásokhoz vezetnek. Az érzékielégítésről való lemondás azonban nagyon küzdelmes folyamat, ezért a szentírások – a siker zálogaként – egy hiteles lelki tanítómester elfogadását javasolják, akinek az iránymutatásával az élőlény megértheti az Abszolút Igazságról szóló tudást. Ahogyan azt a Śvetāśvatara-upaniṣad is kijelenti: „A védikus tudás igazi jelentése csak azon nagy lelkek előtt tárul fel magától, akiknek rendíthetetlen hitük van mind az Úrban, mind a lelki tanítómesterben.”¹⁶ Egyértelmű tehát, hogy a lelki tudás elméleti és gyakorlati aspektusainak megvalósításához nemcsak a saját erőfeszítésünkre, hanem hiteles oktatók, tanárok útmutatásaira is szükségünk van. Ennek kapcsán fontos kiemelni, hogy intézményünk nagy hangsúlyt helyez arra, hogy minél több olyan kvalitású tanára legyen, akik megfelelnek a hiteles oktató, guru kritériumainak. Főiskolánk tanárainak döntő többsége eleget is tesz ezen elvárásoknak, hiszen ők maguk is komoly lelki gyakorlók.

Végezetül térjünk vissza a korábban már többször is emlegetett magasabb rendű tudás szanszkrit kifejezésének, a *parā-vidyā* szókapcsolatnak az értelmezéséhez. A *vaiṣṇava* szentírásokban a *vidyā* leggyakrabban ’tudás’-t, ’műveltség’-et, míg a *parā* szó általában ’magasabb rendű’-t, ’transzcendentális’-t jelent, amely ugyanakkor utalhat a tudás végső céljára is, azaz magára az Istenség Legfelsőbb Személyiségére, Śrī Kṛṣṇára. Főiskolánkon a *vaiṣṇava* teológia és jogtudomány szakértőinek képzése során fontos feladatunknak tartjuk, hogy átadjuk hallgatóinknak ezt a magasabb rendű tudást, amellyel elérhetik az emberi élet végső, legtökéletesebb célját. Ahogyan a Śrīmad-Bhāgavatamban is olvashatjuk:

„A kinyilatkoztatott írásokban a tudás végső célja Śrī Kṛṣṇa, az Istenség Személyisége. Az áldozat bemutatásának az Ő elégedettségét kell szolgálnia, a yoga célja az Ő felismerése, s végső soron minden gyümölcsöző cselekedetet egyedül Ő jutalmaz. Ő a legmagasabb rendű tudás, és a szigorú lemondásokat az Ő megismerése érdekében hajtják végre. A valás [dharma] nem más, mint a Neki végzett szerető szolgálat. Ő az élet legfőbb célja.”¹⁷

Felhasznált irodalom

Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, A. C.:
A Bhagavad-gītā úgy, ahogy van. The Bhaktivedanta Book Trust, 2008.

¹⁵ Cc. Madhya-līlā 19.17 magyarázat.

¹⁶ 6.23, idézi például: *Bhagavad-gītā* 6.47 magyarázat.

¹⁷ Bhāg. 1.2.28–29.

Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, A. C.:
Az odaadás nektárja. The Bhaktivedanta Book Trust, 1997.

Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, A. C.:
Śrī Caitanya-caritāmṛta. The Bhaktivedanta Book Trust, 1996.

Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, A. C.:
Śrīmad-Bhāgavatam (Első Ének). The Bhaktivedanta Book Trust, 1993.

Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, A. C.:
Śrīmad-Bhāgavatam (Második Ének). The Bhaktivedanta Book Trust, 1992.

Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, A. C.:
Śrīmad-Bhāgavatam (Tizedik Ének, 1. kötet). The Bhaktivedanta Book Trust, 1995.

Gaura Kṛṣṇa Dāsa – Mañjarī Devī Dāsī:
Bevezetés a védikus szentírásokba (Oktatási segédanyag). Bhaktivedanta Hittudományi Főiskola, Budapest, 2017.

Lappints Árpád: *Tanuláspedagógia: A tanulás tanításának alapjai.* Comenius Bt., Pécs, 2002.

Pani, Raghunath N.: *Integral Education: Thought and Practical.* APH Publishing Corporation, New Delhi, 2007.

Internetes hivatkozások

Gaál Gabriella: Tervezés és értékelés. A tudás fogalma, típusai.

http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/kezek/02_terv_ert/222a_tuds_fogalma_tpusai.html#

Letöltés ideje: 2017.09.06.

